

ประเพณี ๑๒ เดือน

เดือน ๕

ปอยลูกแก้ว

“ปอย” เป็นภาษาพม่า หมายความว่า “งาน” ที่มีคนมาช่วยกัน หรือ ชุมนุมกัน งานฉลอง งานสมโภช มหกรรม รวมเข้าไหมด แต่มีคำว่า “หลวง” และ “น้อย” ต่อท้าย ถ้าเป็นงานฉลองใหญ่ เรียกว่า “ปอยหลวง” ส่วนปอยลูกแก้วนี้เรียกว่า “ปอยน้อย” คืองานเล็กๆนั่นเอง

ทางล้านนาเรียกลูกที่จะบรรพชาหรืออุปสมบทว่า “ลูกแก้ว” คือลูกดี เป็นพิเศษ เป็นแก้วเป็นคุณแก่บิดามารดา เรียกว่าเป็นค่ายก่องลูกที่จะเปลี่ยนเพศ ล้านนานิยมบรรพชาสามเณรมาก ทั้งนี้มิใช่ว่าไม่นิยมการอุปสมบท เป็นแต่เพียงว่านิยมให้ลูกตนเข้าไปเป็นสามเณรมากกว่าเท่านั้น เด็กชายประมาณ 10 ปี บิดามารดาผู้หวังความเจริญแก่ลูก ย่อมจะนำลูกมาฝากเป็น “ชะโยม” หรือ ศิษย์วัด อาจจะเป็นศิษย์ของพระรูปใดรูปหนึ่งก็ได้

ทั้งนี้เพราะวัดเป็นสถานที่ศึกษาเพียงแห่งเดียวที่เราได้อยู่ วิทยาการทุกแขนงเราไปศึกษาจากวัด วัดเป็นศูนย์กลางแห่งศิลปศาสตร์ทั้งปวง เมื่อศึกษาเล่าเรียนอักษรสมัยจบแล้ว ก็เริ่มเรียนคำที่จะใช้กล่าวขอบรรพชาเรียนสิกขาวินัย และเริ่มท่องสวดมนต์ต่างๆ หัดอ่านคัมภีร์ที่จารเป็นอักษรล้านนา ประมาณอายุ 12 ปี จึงจะมีการจัดงานปอยลูกแก้วบรรพชาให้ โดยมีความเชื่อว่า “การบรรพชาสามเณรนั้น ชื่อว่าตอบแทนคุณของมารดา เพราะ อายุ 12 ปี เท่ากับคุณของมารดา ส่วนคุณของบิดานั้นมี 20 ถ้าได้อุปสมบทตอนอายุ 20 ปี จึงชื่อได้ว่าตอบแทนคุณของบิดา”

หากว่าบิดามารดาเด็กที่จะบวชเป็นคนยากจนก็จะมอบเด็กนั้นให้แก่คนที่มั่งเงิน มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพบวชให้ เรียกกันว่า “พ่อออก หรือแม่ออก” “เป็นพ่อแม่คนที่สอง”

การดาปอย หรือเตรียมงาน ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ ใครจะทำเพียงใดก็ได้ หากยากจนจริงๆ จะบวชเพียงมีห่อหมากแจกถวายพระก็ได้ ในวันนี้ตลอดวันญาติพี่น้องจะมาช่วยกันเตรียมสิ่งของและทำกับข้าว ผู้คนจะร่วมมาอนุโมทนา ด้วยสิ่งของบ้างเงินบ้างตามเจตนา เขาจะปลุกธูปเพื่อให้ช่างซอขึ้นเล่น เป็นมหรสพ ช่วงบ่ายจะมีการแห่ลูกแก้วไปรอบๆ หมู่บ้าน ไปกราบไหว้เพื่อบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ทั้งยังมีการเชิญลูกแก้วขึ้นไปให้พรตามบ้านเรือนเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของเรือน และทำการบรรพชาเป็นสามเณรในวันรุ่งขึ้น